

Atıf/Citation: Özakin, D., Umul, A. & Tuna, A. B. (2026). Kamu yayıncılığında etkin faydalanma bağlamında TRT yapımlarının Rus dili ve edebiyatı öğretiminde kullanılması. *Uluslararası Dil, Edebiyat ve Kültür Araştırmaları Dergisi (UDEKAD)*, 9 (1), 370-388. DOI: <https://doi.org/10.37999/udekad.1886295>

Duygu ÖZAKIN*

Aleyna UMUL**

Anıl Berk TUNA***

KAMU YAYINCILIĞINDAN ETKİN FAYDALANMA BAĞLAMINDA TRT YAPIMLARININ RUS DİLİ VE EDEBİYATI ÖĞRETİMİNDE KULLANILMASI

THE USE OF TRT PRODUCTIONS IN TEACHING RUSSIAN LANGUAGE AND LITERATURE IN THE CONTEXT OF EFFECTIVE UTILIZATION OF PUBLIC BROADCASTING

ÖZET

Kamu yayıncılığını üstlenen kurumlar, vatandaşların haber alma hak ve ihtiyaçlarına cevap vermenin yanı sıra toplumu bilinçlendirme işlevini yerine getirmekle yükümlüdürler. Kurulduğu günden bu yana TRT'nin, kitleleri uluslararası değerlerle tanıştırma sorumluluğu üstlendiği, bu doğrultuda köklü siyasi ve kültürel ilişkiler tesis ettiğimiz Rusya'nın tanınmasına katkılar sunduğu görülmektedir. Yürütülen kültür politikaları, günümüze dek filoloji bölümlerinin ders işleyişini olumlu yönde etkilemiş, dil-edebiyat-kültür bileşenlerinin disiplinler arası öğrenim süreçlerine zemin hazırlamış, böylelikle sınıf içi bilgi paylaşımını etkinleştirmiştir. Ancak son yıllarda bilgiye kolay erişim olanaklarındaki belirgin artış ile gençlerin Rus kültürüne dair bilgi düzeyleri arasındaki negatif korelasyon dikkat çekmekte, geleneksel medyanın yerini yeni medya araçlarına bırakmasının bu düşüşü etkilediği düşünülmektedir. Bu bağlamda araştırmanın amacı, Rus Dili ve Edebiyatı lisans programı öğrencilerinin TRT yayınları izleme alışkanlıklarının, Rus imgesinin inşasına etkilerini analiz ederek raporlandırmaktır. Araştırma materyali olarak öğrencilerin Rus dili, tarihi, kültürü, sanatı ve toplumsal yaşamına ilişkin bilgiler ve edebiyat uyarlamalarıyla karşılaşılabilecekleri TRT yapımları kullanılmıştır. Nitel veri toplama yönteminin benimsendiği çalışmada, veri üçgenlemesi olarak bireysel görüşme, odak grup görüşmesi ve gözlem tekniklerine başvurulmuştur. Araştırma neticesinde öğrencilerin, dijital içeriklerin gölgesinde kalan nitelikli programlara yeniden ilgi duymaya başladıkları, yeni medya dışındaki bilgilenme ve eğlenme araçlarına karşı olumlu tutum geliştirdikleri ve bilgi düzeylerinin kazandırılmış/pekiştirilmiş kültürel alışkanlıkları doğrultusunda arttığı tespit edilmiştir.

Anahtar kelimeler: TRT, kamu yayıncılığı, kültür politikası, edebiyat uyarlaması, Ahıska Sürgünü

ABSTRACT

Public broadcasting organizations are required not only to perform functions such as raising public awareness, but also to uphold citizens' rights to receive news. Since its establishment, Turkish Radio and Television Corporation (TRT) has taken on the responsibility of introducing international values to the public, in this respect has significantly contributed to the recognition of Russia, with which we have strong political and cultural ties. The cultural policies implemented to this day have positively impacted the teaching practices of philology departments, laid the groundwork for interdisciplinary learning processes involving language, literature, and culture, and thereby fostered effective knowledge sharing in the classroom. However, recent years have shown a noteworthy inverse relationship between the easy access to information and young people's knowledge of Russian culture. It is also believed that the shift from traditional media to new media tools has contributed to this decline. In this context, the study aims to analyze and report the impact of TRT broadcast viewing habits among undergraduate students on shaping the image of Russia. This research, which employs qualitative data collection methods, utilizes individual interviews, focus group discussions, and observation techniques for data triangulation. The findings indicate that students have regained interest in quality programs that have been overshadowed by digital content, developed a positive attitude toward information and entertainment sources beyond new media, and increased their knowledge as a result of their cultivated or reinforced cultural habits.

Keywords: TRT, public broadcasting, cultural policy, literary adaptation, Deportation of the Meskhetian Turks

* Sorumlu Yazar, Doç. Dr., Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Batı Dilleri ve Edebiyatları Bölümü, Proje Yürütücüsü, Nevşehir/Türkiye. E-posta: duyguozakin@nevsehir.edu.tr / Corresponding Author, Assoc. Prof. Dr., Nevşehir Hacı Bektaş Veli University, Faculty of Arts and Sciences, Department of Western Languages and Literatures, Project Coordinator, Nevşehir/Türkiye. Email: duyguozakin@nevsehir.edu.tr

** Yüksek Lisans Öğrencisi, Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi, Mütercim-Tercümanlık (Rusça-Türkiye Türkçesi) Programı, Proje Araştırmacısı, Bişkek/Kırgızistan. E-posta: aleynaumul@icloud.com / Master's Student, Kyrgyz-Turkish Manas University, Translation and Interpreting Studies (Russian-Turkish) Program, Project Researcher, Bishkek/Kyrgyzstan. Email: aleynaumul@icloud.com

*** Rusça Tercüman, Ege Ordusu Komutanlığı, Proje Araştırmacısı, İzmir/Türkiye. E-posta: anlbrktuna@gmail.com / Russian Translator, Aegean Army Command, Project Researcher, İzmir/Türkiye. Email: anlbrktuna@gmail.com

Giriş

Amerikalı antropologlar Alfred Louis Kroeber ve Clyde Kluckhohn (1952), *Kültür: Kavramların ve Tanımların Eleştirel Bir İncelemesi (Culture: A Critical Review of Concepts and Definitions)* adlı çalışmalarında kültürün yüzü aşkın tanımına yer verirler. Kültür kavramının farklı toplumlarca nasıl algılandığını araştırırlar ve onu halk kültürü, popüler kültür ve yüksek kültür gibi temel gruplara bölerek incelerler. Bunlardan popüler kültür ya da kitle kültürü ile yüksek kültür arasındaki ayrışma, kültür tarihçileri kadar felsefecileri ve toplum bilimcileri de ilgilendiren bir çatışma alanıdır. Frankfurt Okulu teorisyenleri, kitle kültürünü eleştirel düşüncenin bastırıldığı bir düzenek olarak değerlendirir ve kapitalist sistemin, kültürü ticarileştirerek bireyleri pasif tüketicilere dönüştürdüğünü savunurlar (Koşar & Kıran, 2025, s. 1451). 1940'ların sonlarında bu ekolün temsilcilerinden Alman düşünür Adorno, kültür endüstrisinin kitlelere sadece pazarlanabilir nesneler sunduğunu ve bu doğrultuda sanat yapıtlarının giderek metalaştığını ileri sürer.

Kültür Endüstrisi Kültür Yönetimi'nde Adorno, kültür endüstrisi adını verdiği mekanizmanın “müşteriler” üreterek kitleleri tektipleştirdiğini savunur. Bu endüstri, binlerce yıl boyunca birbirinden ayrılmış “yüksek” ve “düşük” kültür alanlarını, her ikisinin zararına olacak şekilde bütünleşmeye zorlar. Böylelikle yüksek kültürün ciddiyeti ortadan kaldırılır. Adorno'ya göre kültür endüstrisi, yöneldiği milyonların bilinç ya da bilinçsizlik düzeyini yadsınamaz biçimde dönüştürürken kitleler ikincil konuma itilir ve bir mekanizmanın eklentileri olarak görülürler. Bu durumda “müşteri” konumuna indirgenen izleyici, kültür endüstrisinin inandırmak istediği gibi, bir “kral” ya da bu endüstrinin öznesi değil; aksine, onun sadece edilgen bir nesnesidir (Adorno, 2007, s.110).

Adorno'nun kültür endüstrisi eleştirisinde söz ettiği araçlar, kuşkusuz, 20. yüzyıl ortalarında yaygın kullanılan gazete, radyo ve televizyon gibi dönemin popüler kültürüne yön veren görsel ve işitsel iletişim araçlarını ifade eder. Ancak onun medyanın, kitlelerin muhakeme yetenekleri ve sanatsal beğeni düzeyleri üzerindeki olumsuz etkilerine dair tespitleri, günümüzde de geçerliliğini korumaktadır. Bugün yeni medya araçları, geleneksel medyanın sunduğu tek yönlü veri akışı yerine etkileşimli bilgi paylaşımını olanaklı kıldığını ileri sürmektedir. Ancak gündelik yaşamın önemli bir bölümünün kuşatılmasıyla ortaya çıkan dijital bağımlılık, bilhassa gençler arasında yaygınlaşmaktadır.

Üniversite öğrencilerinin yeni medya mecralarını gündelik yaşama entegre edebildikleri birer bilgilendirme aracı olarak kullanmaları, dikkat dağınıklığı ve bilgi kirliliğine maruz kalma gibi temel riskler meydana getirmektedir. Zira söz konusu mecraların görsel haz ve tüketime dayalı atmosferinde edinilen bilgi, genellikle yüzeysel kalma ve çabuk unutulabilme tehlikesi taşımaktadır. O hâlde, geleneksel medyada yer verilen nitelikli yapımların hangi noktalarda gençlere ulaşmakta yetersiz kaldığı sorusunu, salt gençler aleyhine tek yönlü bir eleştiriye mahal vermeksizin yanıtlamak hayati görünmektedir. Bu anlamda kamu hizmeti yayıncılarına, bilgilendirici yapımlarını genç kitleye ulaştırma yolunda önemli görevler düşmektedir.

Kamu yayıncılığını üstlenen kurumlar, vatandaşların haber alma hak ve ihtiyaçlarına cevap vermenin yanı sıra halkı eğitme ve bilinçlendirme işlevlerini yerine getirmekle yükümlüdürler. Ayrıca kamu hizmeti yayıncılığı, milletlerin birbirleri hakkındaki kanaatlerine yön veren imge olgusunun inşası bağlamında önemli rol oynamaktadır. Bu çerçevede mevcut araştırmada,

üniversite öğrencilerinin zihinlerinde oluşan Rus imgesinin kamu yayıncılığı vasıtasıyla inşa edilme süreçleri konu edinilmektedir.

Rus Dili ve Edebiyatı lisans programı öğrencilerinin özümlediği millî imgelerde ve Rus kültürel yaşamına ilişkin kalıp yargılarda edebiyat yapıtlarının, bilhassa “Rus klasikleri” olarak adlandırılan kanonik eserlerin yansımaları görülmektedir. Ayrıca, örneklerine çalışma içinde yer vereceğimiz Türk-Rus tarihî ilişkilerine ışık tutan belgeseller, Rus bestecilerin Slav sözlü ve yazılı edebiyatlarından opera ve bale sahnesine uyarlanan eserleri ve “arkası yarın” olarak adlandırılan radyo tiyatrosu kuşakları, Rus kültürüne özgü bileşenlerin öğrenimini kolaylaştırma potansiyeli taşımaktadır. Bu doğrultuda çalışmada Rus tarihi, dili, edebiyatı, sanatı ve toplumsal yaşamını konu edinen TRT yapımlarının ders konularını kavramaya etkilerinin değerlendirilmesi hedeflenmektedir.

Araştırmanın Amacı ve Hipotezi

Bu araştırmanın amacı, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Rus Dili ve Edebiyatı lisans programı öğrencilerinin TRT yayınları izleme alışkanlıklarını saptamak, bu yayınların zihinlerinde oluşan Rus imgesinin inşasına etkisini ve derslerde bu imgeden yararlanma becerilerini analiz ederek raporlandırmaktır. Sonuçlar doğrultusunda Rus kültürünü konu edinen TRT yapımlarının lisans ders materyallerine sistemli bir biçimde dâhil edilmesine yönelik öneriler geliştirilmesi hedeflenmektedir. Elde edilen bulguların, kamu yayıncılığının kültür aktarımındaki rolü üzerine bilimsel temelli veriler sunacağı öngörülmektedir. Ayrıca, öğrencilerin eleştirel görüşlerini paylaşımları ve ülkenin tek kamu hizmeti yayıncısının kültür-sanat politikalarının iyileştirilmesine geri bildirim yoluyla katkı sunma pratiği kazanmaları beklenmektedir.

Bu araştırmanın hipotezi, gençler arasında hoşça vakit geçirmenin yanı sıra bilgiye kolay erişme aracı olarak kullanılan yeni medya mecralarının, filoloji öğrencilerinin kültürel dağarcığını yüzeysel yönlendirmelerle kuşatma riski taşıdığı; söz konusu mecraları hâkimiyeti altına alan içerikleri nitelikli, özgün ve titizlikle hazırlanmış programlarla ikame etmenin mümkün ve faydalı olabileceğidir. Bu bağlamda çalışmamızda, Rus Dili ve Edebiyatı lisans programı öğrencilerinin TRT kültür-sanat yapımları izleme/dinleme alışkanlıkları ile Rus kültürüne dair bilgi düzeyleri arasında bir ilişki olup olmadığı sorusuna yanıt aranacaktır.

Gözlemlerimize göre, günümüzde gençlerin bilgi edinme, bilgiyi içselleştirme, onu yorumlama ve yeniden üretme süreçlerinde karşılaştıkları engellerden biri, yukarıda Adorno’nun görüşlerinden hareketle değindiğimiz “yüksek kültür” ürünlerini anlama ve pekiştirme yolunda “kitle kültürü” araçlarını kullanma alışkanlıklarını sürdürmeleridir. Bu durumda, yüksek kültür ürünü incelemelerinin gerektirdiği kuram bilgisi ve eleştiri becerisi edinme yerine, kitle kültürü araçlarının teşvik ettiği kolay tüketme, uzmanlık alanının gerektirdiği terminolojiye yabancılaşma ve odaklanma sorunları gibi potansiyel riskler ortaya çıkmaktadır.

Filoloji öğreniminde öğrencilerin kültürel birikimlerinin, metinler ve disiplinler arası öğelerin okunmasında, ayrıca muhakeme yeteneğinin güçlendirilmesinde hayli önem taşıdığı ve yeni konuların pekiştirilmesini sağlayarak ders başarısına olumlu etki ettiği görülmektedir. Ancak son yıllarda öğrencilerin bilgiye kolay erişim imkânlarının artmasına karşın, Rus tarihi ve edebiyatına ilişkin bilgilerin popüler kültürün sunduğu ya da dayattığı imgelerle örüldüğü, yürütülen lisans derslerinde edinilen izlenimler neticesinde gün yüzüne çıkmıştır. Öğrenciler arasında bilhassa tarih öğrenimine ilişkin hatalı bilgilerin yaygınlığı dikkat çekicidir. Söz gelimi öğrenciler, Çarlık dönemi liderlerinin politikalarını, popüler paylaşım uygulamalarında

karşılaştıkları on beşer saniyelik kısa videolarla etraflıca öğrenebileceklerini düşünmekte ve dile getirmektedirler. Bu bakımdan öğrencilerin üniversite öğrenimine başlayınca dek hangi kültür aktarımı araçlarına maruz kaldıklarını, bunlara ne gibi alternatifler sunulabileceğini, geleneksel medyanın ve bilhassa devletin resmî yayın organının verimli ve etkin kullanımının, kültürel farkındalığı artırma kapasitesi taşıyıp taşımadığını değerlendiren bir araştırma yapılması planlanmıştır.

Yöntem ve Materyal

Araştırma evreni ve örneklem çerçevesi: Bu araştırmanın evrenini, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Rus Dili ve Edebiyatı lisans programında öğrenimlerini sürdüren öğrenciler; araştırmanın örneklem çerçevesini ise dört yıllık lisans programının ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıflarında öğrenim görmekte olan 30 gönüllü öğrenci oluşturmuştur. Bu sayı, elde edilen sonuçların genellenebilirliği açısından sınırlılıklar taşımakla beraber çalışmanın gelecekte daha geniş örneklerle yapılacak araştırmalar açısından yönlendirici bir fonksiyonu yerine getirmesi hedeflenmiştir. Dolayısıyla örneklem, üniversitenin ilgili lisans programını temsil yeterliği bakımından uygun görülmüştür.

Araştırma etiği: Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar ve Yayın Etik Kurulundan (30.07.2025 tarihli ve 2025.11.335 karar sayılı) etik kurul izni alınmıştır. Örneklem çerçevesinin belirlenmesinde gönüllülük ilkesi esas kabul edilmiştir. Projenin aşamalarına dair bilgilendirmenin (araştırmanın amacı, konusu, kapsamı, içerdiği etkinlikler, süresi, verilerin nasıl toplanacağı ve nasıl kullanılacağı) yanı sıra öğrencilere, projeden diledikleri zaman çekilebileceklerini ve veri gizliliğinin sağlanacağını temin eden Bilgilendirilmiş Onam Formu sunulmuş ve her bir katılımcının yazılı onamı alınmıştır. Katılımcıların kişilik haklarını ve özel bilgilerini korumak amacıyla kimlikler ham veride, depolanan veride ve rapor içeriğinde tanımlanmamış, çalışmada ise sadece üniversite ve lisans programı ismine yer verilmiştir. Katılımcılara ait bilgilerin mahremiyet ve gizliliğinin korunması amacıyla, başarı düzeylerini not ortalamaları üzerinden gösteren sayısal veri sunulmamıştır. Ayrıca çalışmada toplanan veriler, katılımcıların kimliğini deşifre etmeyecek biçimde anonimleştirilerek kullanılmış, çalışmada TRT algısına yönelik genel kanaatler ve izleme/dinleme alışkanlıklarını gösteren grafikler sunulmuştur. Araştırma örnekleme, risk gruplarını (zihinsel engelliler, bedensel engelliler, madde bağımlıları, hastalar, yaşlılar) içermemektedir.

Geçerlik ve güvenilirlik amacıyla alınan önlemler: Nitel veri toplama tekniğinin benimsendiği bu çalışmada, verilerin geçerli ve güvenilir olması amacıyla tercih edilen veri üçgenlemesi yöntemi (Işık & Semerci, 2019) olarak bireysel görüşme, odak grup görüşmesi ve gözleme başvurulmuştur. Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilen anket, yarı-yapılandırılmış görüşme formu, gözlem formu ve araştırmacı günlüğü notları kullanılmıştır. Verilerin çözümlenmesinde içerik analizi yönteminden faydalanılmıştır.

Çalışma Planı

Ön hazırlık: Araştırmacılar projenin yürütülmesinde takip edilecek ilkelere dair bilgilendirilmiştir. Daha önce “araştırma etiği” kısmında belirtilen aydınlatma ve gönüllülük esasları yerine getirilmiştir. Programlar, öğrenciler arasında sözlü olarak beyan ettikleri ilgi alanlarına göre paylaştırılmıştır.

Anket: Görüşmelere başlamadan önce öğrencilerden, hane içinde TRT izleme alışkanlıklarına ve TRT algılarına yönelik çoktan seçmeli, açık uçlu ve evet-hayır tipindeki 20 sorudan oluşan bir anket doldurmaları istenilmiştir.

Gözlem: Katılımcı gözlem yoluyla TRT yayınlarının derslerde nasıl yorumlandığına ilişkin alan notları tutulmuştur.

Odak grup görüşmesi: Seçilen beş TRT yapımı doğrultusunda altışar kişilik odak gruplar oluşturulmuş, her grup bir yapım etrafında tartışma yürütmüştür. Görüşmelerde, izlenen programlar çerçevesinde kitle iletişim araçlarının işlevleri, programların hedef kitleye ulaşma potansiyeli ve izler kitlenin farklılaşan beğeni ve tercihleri tartışılmıştır.

Yarı-yapılandırılmış görüşme: Gönüllü katılımcılara TRT yayınlarını takip etmenin ders işleme süreçlerini kolaylaştırıp kolaylaştırmadığını değerlendirmek üzere yarı-yapılandırılmış görüşme uygulanmıştır. Bu aşamada verilen cevapların sosyal etkileşim neticesinde ortaya çıkabilecek yorumlardan etkilenmemesi ve öğrencilerin objektif ve rahat yanıt verebilmesi amaçlanmıştır. Böylelikle, odak grup görüşmesinde özgürce ifade edilemeyen görüşler var ise bunları tespit etmek ve yöntemin geliştirilebilir/noksan taraflarını daha net ortaya koyarak mevcut bulguları, hipotezi destekler nitelikte olup olmamasına bakılmaksızın, nesnel bir gözle değerlendirmek amaçlanmıştır.

Verilerin analizi: Bu aşamada anketler, görüşme ve gözlem notlarından elde edilen veriler tümevarım yöntemiyle analiz edilmiştir. Görüşme notlarının çözümlenmesi yürütücü ve araştırmacılar tarafından manuel kodlama ile gerçekleştirilmiştir. Proje ekibi, katılımcı yanıtlarından hareketle kodları listelemiştir. Akabinde tematik kodlama amacıyla tasnif yöntemi uygulanmış ve uygun temalar ortaya çıkarılmıştır. Ekip, bulguları en iyi şekilde tanımlayan temalar üzerinde fikir birliği sağlamıştır.

Raporlandırma ve yayınlama: Temalar yorumlanarak önce sonuç raporu, daha sonra makale hâline getirilmiştir. Bu makale, araştırmanın son aşamasında yer alan hedeflerden biri olarak TRT'nin kamu yayıncılığı yükümlülüklerine dair bilimsel temelli geri bildirimde bulunma ve araştırma sonuçlarını paylaşma amacıyla kaleme alınmıştır.

Araştırma Materyali Olarak Seçilen TRT Yapımları

Araştırma materyali olarak Rus Dili ve Edebiyatı lisans programı öğrencilerinin Rus dili, tarihi, kültürü, sanatı ve toplumsal yaşamına ilişkin yapımlar ve edebiyat uyarlamalarıyla karşılaşabilecekleri programlar seçilmiştir. Bu yapımları sırasıyla TRT Radyo 1'in geleneksel Arkası Yarın kuşağına ait Anton Çehov uyarlaması *Martı*; TRT Radyo 3'te yayımlanan, Rus besteci Aleksandr Borodin'in tanınmış yapıtı *Prens İgor* operasının işlendiği Yeni Başlayanlar İçin Opera; TRT 2'de yayımlanan Film Önü / Film Arkası'nın Tarkovski sinemasını konu edinen bölümleri; TRT Belgesel'e ait Tarihin Ölümsüz Savaşçıları dizisinin bir bölümü olan Cengiz Han belgeseli ve son olarak TRT Avaz'da yayımlanan Ahıska Sürgünü belgeseli teşkil etmektedir. TRT kanalları ve yayın kuşakları ile ilişkilendirilmiş yapımların bilgisi Tablo-1'de sunulmuştur.

Tablo-1: Proje kapsamında araştırma materyali olarak kullanılan TRT yapımları

Kanal	Yapım	Türü	Katılımcıların yapımı takip ettikleri platform
TRT Radyo 1	<i>Arkası Yarın: Martı</i>	Radyo Tiyatrosu	TRT Dinle
TRT Radyo 3	<i>Yeni Başlayanlar İçin Opera: Prens İgor</i>	Opera	TRT Dinle

TRT 2	<i>Film Önü / Film Arkası: Tarkovski Sineması</i>	Sinema Eleştirisi	TRT 2 Kurumsal Sitesi
TRT Belgesel	<i>Tarihin Ölümsüz Savaşçıları: Cengiz Han</i>	Belgesel	YouTube
TRT Avaz	<i>Ahıska Sürgünü</i>	Belgesel	YouTube

Bulgular

Ailede TRT Kültürü Edinme ve Geleneksel Medya Takip Etme Alışkanlıklarına Yönelik Bulgular

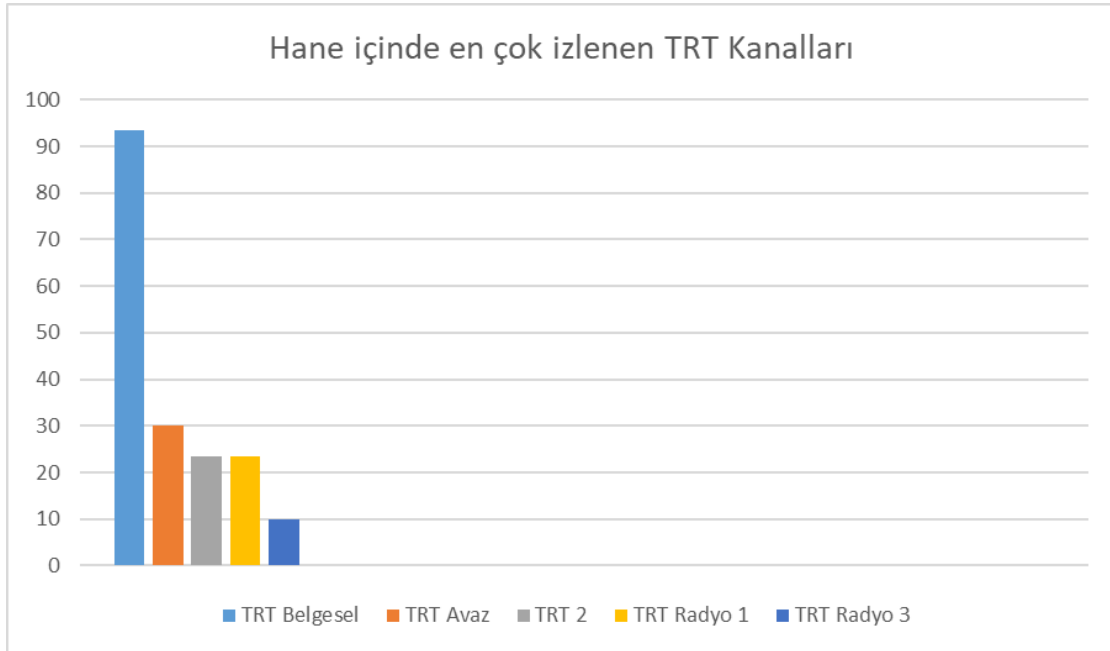
Bu bölümde, araştırmanın örneklem çerçevesini oluşturan 19-24 yaş aralığındaki 30 lisans öğrencisinin hane içinde TRT izleme alışkanlıklarına dair anket yoluyla toplanan veriler değerlendirilmiştir. Katılımcı öğrencilerin ailelerinde geleneksel medya takip etme oranı %100 olarak tespit edilmiştir. Bu oranın ortalaması ise bir hanede günde en az 1 ve en fazla 7 saat olmak üzere ortalama 3 saat olarak belirlenmiştir.

Tablo-2: Kamu Yayıncılığı temasına ait kategori, kod ve frekanslar

	Kategori	Kod	f
Kamu Yayıncılığı	Resmî Kurum	Türk/Türkiye	7
		Devlet	1
		İlk kanal	2
	Kültür Aktarımı	Kültür	4
		Türk kültürü	1
		Belgesel	13
		Yeni nesiller	1
	Bellek	Geçmiş	1
		Tarih	2
		Nostalji	1
		Eski zamanlar	2
		Gelenek	4
	Sanat	Konser	1
		Klasik müzik	1
		Radyo	3
		Eğlence	1
	Nitelikli Yayın	Haber	5
		Bilgi	5
		Eğitici	1
		Kalite	2
Alışkanlık	Aile	2	
	Çocukluk	2	

Anket uygulamasında katılımcılara yöneltilen açık uçlu “TRT denildiğinde aklınıza ilk gelen nedir?” sorusuna verilen yanıtlar doğrultusunda elde edilen temalar Tablo-2’de sunulmuştur. Tema tablosu (Tablo-2) öncelikle öğrencilerin TRT’yi kültür-sanat programları takip edebildikleri bir bilgilenme ve hoşça vakit geçirme aracı olarak görmeleri gibi kamu yayıncılığının hedefleriyle örtüşen tanımlar sunmaktadır. Bununla beraber, öğrencilerin TRT’yi daha ziyade belgesel türündeki yapımlarla bağdaştırdıkları görülmektedir. Oluşan kategorilerde, hane içinde en çok izlenen ilk iki TRT kanalının belgesel ağırlıklı yayınlar yapmasının etkileri fark edilmektedir. Zira uygulanan anketler neticesinde, hane içinde en yüksek izlenme oranına sahip TRT kanalının, TRT Belgesel olduğu görülmekte; onu sırasıyla TRT Avaz, TRT 2, TRT Radyo 1 ve TRT Radyo 3

kanalları takip etmektedir (Grafik-1). İkinci sırada yer alan TRT Avaz, Sovyet idaresi altında yaşamış Orta Asya-Kafkas Türk topluluklarının asimilasyon, sürgün ve zorunlu göç hikâyelerine sıkça yer vererek millî hafızayı canlı tutma sorumluluğuyla öne çıkmaktadır. Bu bağlamda, öğrencilerin siyasal tarih ve edebiyat incelemelerinin ortak bir paydası olarak bellek kategorisine gösterdikleri duyarlılık ve bilimsel merak, çalışmanın TRT Avaz yapımı Ahıska Sürgünü belgeselini konu edinen son bölümünde uygulamalı olarak ortaya konulmuştur.

Grafik-1: Katılımcı öğrencilerin aile evinde sırasıyla en çok izlenen TRT kanalları

Öğrencilerin televizyon ve radyo türünde geleneksel medya takip etme oranı değerlendirildiğinde, katılımcıların %50'sinin geleneksel medyayı takip edip etmediklerine yönelik soruyu “Evet takip ediyorum”, kalan %50'sinin ise “Hayır takip etmiyorum” şeklinde yanıtladığı görülmektedir. Bu oran 19-24 yaş aralığında yer alan gençlerin TRT yapımlarından faydalanma potansiyelleri açısından pozitif bir görünüm sunmaktadır.

Yukarıda söz edilen olumlu görünüme, yeni medyada geçirilen sürenin günde 8 saat aştığı nispeten negatif bir tablo eşlik etmektedir. Katılımcı öğrencilerin yeni medyada harcadıkları zamanın günlük ortalamasının 4,3 saat olduğu; öğrencilerin çeşitli sosyal medya platformlarında günde en az 1,5 ve en fazla 8,5 saat vakit geçirdikleri tespit edilmiştir. Bir üniversite öğrencisinin ders dışı akademik sorumluluklarının yanı sıra sağlıklı sosyalleşme ve dinlenme ihtiyacı göz önünde bulundurulduğunda beyan edilen sürelerin, günlük rutinin önemli bir bölümünü işgal ettiği görülmektedir. Bu durumla ilintili olarak uygulanan ankette, uzun süreli sosyal medya kullanımının dikkat dağınıklığına yol açıp açmadığına dair evet-hayır tipindeki soruya verilen yanıtlardan da söz etmek yerinde olacaktır. Projeye katılan öğrencilerin %90'ı, sosyal medya kullanım alışkanlıklarının, ders başarılarını olumsuz etkileyecek derecede dikkat dağınıklığına sebep olduğunu düşünmektedir (Grafik-2). Oranlar, odak grup görüşmelerinde tekrar ele alınmış ve uzun süreli yapımları izlerken konuya odaklanmakta güçlük çektiklerini yineleyen katılımcıların öz değerlendirmeleri ile vurgulanmıştır.

Grafik-2: Sosyal medya kullanımı alışkanlıklarının konsantrasyon kaybına etkisi

Odak Gruplarda Değerlendirilen Yapımlara İlişkin Bulgular

Araştırma materyali olarak belirlenen TRT yapımları, her bir program için ayrı düzenlenen altışar kişilik odak grup görüşmelerinde değerlendirilmiştir. Seçilen yapımların kurgu, anlatım dili ve hedef kitleye ulaşabilirlik düzeyinin, gençlerin TRT izleme alışkanlıklarını olumlu yönde etkileyip etkilemediği üzerine tartışmalar yürütülmüştür. Görüşmelerden elde edilen verilerin içerik analiziyle ortaya çıkan tema tabloları, makale hacmini aşmamak adına, yorumlanmış hâllerile sunulmuştur.

TRT Radyo 1 – Arkası Yarın Kuşağı: Anton Çehov’un *Martı* Adlı Oyununun Radyo Tiyatrosu Uyarlaması

TRT Radyo 1’in geleneksel Arkası Yarın Kuşağı için yeniden uyarlanan *Martı* (Çayka) adlı oyun, proje kapsamında değerlendirilen ilk yapım olmuştur. Rus öykü ve oyun yazarı Anton Çehov’un kaleme aldığı dört perdelik *Martı*, Mayıs 2024’ten itibaren dokuz bölüm hâlinde, radyo tiyatrosu formatında dinleyicilerle buluşmuştur (TRT Haber, 2024). Öğrenciler bu yapıyı, TRT arşivine erişmenin mümkün olduğu dijital içerik servisi TRT Dinle üzerinden (TRT Dinle, 2024), platforma üyelik işlemi gerçekleştirerek takip etmişlerdir.

Prömiyeri 1896 yılında yapılan *Martı*’da, yenilikçi ve deneysel oyunlar yazarak sahneye koyan, buna karşılık tiyatrocu annesi İrina’nın gölgesinde kalan genç Konstantin’in sonu intiharla biten buhranı anlatılır. Olay örgüsü, yeni bir yüzyılın eşiğinde, sosyo-politik değişmeye uyum sağlamaya çalışan Rus toplumunda, servetini ve saygınlığını yitirmekte olan ayrıcalıklı tabakanın kimlik krizini yansıtır. Çarlık rejiminin yıkımın eşiğine geldiği, radikal hareketleri bastırmanın olanaksızlaştığı ve Ekim Devrimi’nin adım adım yaklaştığı bu süreçten, sanat yapıtları da etkilenmiştir. Konstantin, yüzyıl dönümü ruhuna uygun sanatsal ifade biçimlerinin arayışındadır; ancak öncelikle, annesi tarafından temsil edilen tiyatro geleneğinin yeniliğe karşı direncini kırmak zorundadır. Konstantin’in, dönemin realitesini yansıtmada yetersiz kalan eski formları dönüştürme ve gelenekten kopuş arzusu, şu sözlerle dile getirilir: “Yeni biçimler gerek. Yeni biçimler... Şayet yeni biçimler yoksa varsın hiç olmasın daha iyi...” (Çehov, 1986, s.8).

Öğrenciler, söz konusu uyarlamayı serbest zamanlarında dinleyerek odak grup görüşmesine katılmışlardır. Katılımcılar, uyarlamanın 19. yüzyıl sonu ve 20. yüzyıl başlarındaki karamsar Rus taşrası atmosferini, işitsel efektler ve seslendirme yoluyla, canlı biçimde yansıttığında hemfikir kalmışlardır. Her bir karakterin duygu durumunu, diyaloglar, iç monologlar ve tonlamalar yardımıyla hissedebildiklerini belirtmişlerdir. Bu bağlamda öğrenciler, TRT'nin tanınmış tiyatrocularla gerçekleştirdiği bu projeyi takip etmeyi doyurucu bir tecrübe olarak gördüklerini, zira oyunu dinlerken karakterlerin mimiklerini dahi zihinlerinde canlandırabildiklerini paylaşmışlardır. Projenin genç kitleye ulaşabilmedeki başarısını ise ülkemizde tiyatro eğitiminin niteliği ve seslendirme sanatçılarının profesyonelliği ile bağdaştırmışlardır. Ayrıca katılımcılar, Çehov'un kişileri yetkinlikleri ve zaaflarıyla bir bütün olarak ele aldığını, dolayısıyla tüm karakterlerle belirli ölçüde empati kurabildiklerini ifade etmişlerdir. Oyunda Pyotr Sorin'e hayat veren tiyatro ve seslendirme sanatçısı Levent Öktem'in, projeyi konu edinen bir TRT röportajında paylaştığı görüşler, katılımcı yorumlarını destekler niteliktedir: "Çehov çağdaşımız. Her oyununu, ayrı değerde bulurum. Ve o kadar çok şey söyler ki... İyi ve yanlış taraflarımızla... Bu yaşam serüvenini sürdürürüz. Çehov bunun farkındadır. Çok görendir, esprilidir ve bilgedir. Çehov'u gençliğimde anlamamıştım. Yıllar geçince, değerini anladım. Ve böyle bir işte olmaktan çok mutluyum" (TRT Haber, 2023).

Arkası Yarın Kuşağı takip etme, TRT kültürünün topluma kazandırdığı bir alışkanlıktır. Zira çoğu zaman gündelik yaşamın akışına eşlik eden bir fon olarak radyoda yayımlanan programların düzenli tekrarı, dinleyenlerin kültürel ufkunu rutinler yoluyla genişletmede etkilidir. Günümüzde bu alışkanlık, zamanla yerini podcast dinleme kültürüne bırakmıştır. Bu değişim dikkate alındığında, katılımcı öğrencilerin TRT uyarlamalarını podcast formatında dinlemeyi daha işlevsel bulmaları anlamlıdır. Radyo içeriğinin dijital ortama aktarılmasına karşı olumlu yaklaşım sergileyen öğrenciler, ilerleyen dönemde çeşitli uyarlamaları yeniden dinlemek istediklerini, Arkası Yarın Kuşağı için hazırlanan *Martı* uyarlamasını takip etmekten ise beklentilerinin üzerinde keyif duyduklarını belirtmişlerdir. Öğrenciler, TRT Dinle platformu aracılığıyla geleneksel medya ile yeni medya arasında köprü kurulmasını, genç dinleyici kitlesine daha rahat ulaşılması bakımından olumlu karşılamışlardır.

TRT Radyo 3 - Yeni Başlayanlar İçin Opera: Aleksandr Borodin'in *Prens Igor* Operası

Proje kapsamında yine TRT Dinle platformu üzerinden takip edilen bir diğer program, TRT Radyo 3'te yayımlanan Yeni Başlayanlar İçin Opera olmuştur (TRT Dinle, ty). Öğrenciler, Rus besteci Aleksandr Borodin'in dört perdelik *Prens Igor (Knez Igor)* operasını dinleyerek program boyunca verilen açıklayıcı bilgileri Rus kültür tarihi bağlamında değerlendirmişlerdir. Söz konusu yapıt, Kiev Rus knezi Igor'un MS 1185 yılında konargöçer bir Türk boyu olan Kuman-Kıpçaklara karşı başlattığı ve hezimetle sonlanan seferini konu edinmektedir.

Dinleme süreci başlamadan önce, katılımcı öğrencilerle beraber opera librettosu okunmuş ve önemli bölümleri üzerinde çeviri çalışmaları yapılmıştır. Melodik ve akılda kalıcı yapısı dolayısıyla eserin en tanınan bölümünde, esirler korosunun şarkısında, şu sözlere yer verilmiştir: "Rüzgârın kanatlarında uçup git, / Memleketimize, sevgili şarkımız, / Seni özgürce söylediğimiz yere, / Seninle huzurla yaşadığımız yere... // Oralarda hürsün, bizim şarkımız, / Uç git o diyarlara..." (Leonenkova, 2023).

Katılımcılar, perde arasında sunulan açıklayıcı bilgilerin, librettoyu daha anlaşılır ve dinleme sürecini daha verimli kıldığını paylaşmışlardır. Bu programın takibi vasıtasıyla Eski Rus edebiyatı

metinlerinin en önemlilerinden birini ve aynı zamanda eserin temelini teşkil eden *İgor Seferi Destanı* (*Slovo o polku İgoreve*) hakkında işitsel dağarcıklarını genişletmişlerdir. 12. yüzyıl başlarına tarihlenen *Destan*, Rusların Hristiyanlığı kabulünden iki asır sonra yazılmış olmasına karşın mitolojik göndermelerle bezelidir. Gökyüzü ve yeryüzü; fırtına ve rüzgârla, güneş tutulması ve uluyan hayvanlarla, ordunun mağlup olacağına dair alametler gönderir (Anonim, 2006, s. 43). Ne var ki seferden zaferle döneceğine inanan İgor, kutsal ihtarı görmezden gelir. Söz konusu TRT yapımında, operanın olay örgüsünden yola çıkılarak şu bilgilere yer verilmiştir: “Ordu şehirden ayrılırken güneşi kara bir bulut kaplar. Halk ve kâhinler, bunu uğursuzluk sayar. (..) Prens, her şeye karşın gitmeye karar verir” (TRT Dinle, ty). Yapıtın bir sonraki bölümünde kehanet gerçekleşir ve yenilgiye uğrayan İgor, oğluyla birlikte tutsak edilir. Ancak düşmanlarının başbuğu Konçak Han’ın ordugâhında saygın bir konuk gibi ağırlanır. Eserin bu bölümünde gelişen olaylar, ilgili TRT yapımında şu değerlendirmeler eşliğinde aktarılmaktadır:

Sahneye Prens İgor girer. (..) Muhafızlardan Ovlur, ona kaçması için bir at bulabileceğini söylerse de İgor bu teklifi kabul etmez. İçeri giren Konçak Han, tutsak Prense bir isteği olup olmadığını sorar. Prens İgor, sadece bağımsızlığını istemektedir. Konçak Han, onun bir tutsak değil, misafir olduğunu söyler (..) Sonra eğer kendisi ile bir daha savaşa girmezse, bağımsızlığını vereceğini de ekler. Hayır, Prens İgor’un böyle bir anlaşmaya niyeti yoktur. Bağımsızlığına kavuşunca ordusunu toplayacak, tekrar savaşacaktır. Bu erkekçe sözler, Konçak Han’ın hoşuna gitmiştir. (TRT Dinle, ty)

Katılımcılar, mağlup Knez İgor ile galip Konçak Han arasında dürüstlük, onur ve saygı gibi değerlerin korunmasını; Kuman-Kıpçakların esir düşen Ruslara hoşgörü ve misafirperverlik göstermesini, ilgi uyandırıcı bulmuşlardır. Bu doğrultuda metin yeniden gözden geçirilmiş ve librettonun söz konusu bölümü, *Destan*’ın özgün metni ile karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Kıyaslama neticesinde, yalnızca Borodin’in uyarlamasında değil özgün metinde de Kuman-Kıpçakların salt düşman kimliğinde betimlenmediği, seferin başarısızlığında süregitmekte olan beylikler arası mücadelelerin etkisine vurgu yapıldığı ve anonim yazarın tarihi tarafsız bir pencereden aktarmaya özen gösterdiği tespit edilmiştir.

Öğrenciler, opera yapıtlarını konu edinen TRT programlarını, radyo tiyatroları gibi podcast formatında dinlemeyi yeğlediklerini dile getirmişlerdir. Yeni Başlayanlar İçin Opera adlı yapımı, bilhassa yolculuklar sırasında verimli vakit geçirmek amacıyla dinleyebilecekleri bir alternatif olarak gördüklerini ifade etmişlerdir. Katılımcılar, bu türdeki TRT programlarının daha geniş kitlelere tanıtılmasının, gençler arasında opera sanatına duyulan ilgiyi artırabileceğini düşünmektedir.

Katılımcıların ilgili yapıma yönelik bazı eleştirileri de söz konusudur. Bunlardan biri, Kiev Rus Devleti’nde kullanılan *knez* ünvanının, program boyunca *prens* sözcüğüyle karşılanmasıdır. Öğrencilere, operanın dünya çapında sahnelendiği, dolayısıyla Rus kültürüne özgü olmayan kullanımların, Batı dillerinde yayımlanmış oyun broşürlerinden yapılan çevirilerden kaynaklanabileceği açıklanmıştır. Dile getirilen bir başka eleştiri de Kuman-Kıpçakların yine yabancı referanslarla *Poloveçler* olarak adlandırılmasıdır. Öğrencilere, ülkenin kamu yayıncısına yapıcı geri bildirimde bulunabilecekleri hatırlatılmış, TRT’ye görüş ve önerilerini ulaştırabilecekleri adres ve platformları kullanmaları tavsiye edilmiştir.

TRT 2 – Film Önü / Film Arkası: Tarkovski Sineması

Projenin bir diğer ayağını, TRT’nin kültür-sanat ağırlıklı yapımlarıyla tanınan kanalı TRT 2’den seçilen sinema eleştirisi programları oluşturmuştur. Bu odak gruptaki katılımcı öğrencilerin tamamı, sosyal medya kullanımına bağlı olarak dikkat dağınıklığı ve yoğunlaşma problemleri

yaşadıklarını, dolayısıyla, Rus yönetmen Andrey Tarkovski'nin uzun metrajlı filmlerini izlemekte güçlük çektiklerini dile getirmişlerdir. Öğrencilerin Tarkovski sinemasını anlamlandırma ve yorumlama sürecinde, sinema eleştirmenleri Alin Taşçıyan ve Mehmet Açar'ın klasikleşen Film Önü ve Film Arkası programlarına başvurulmuştur (TRT 2, 2019/2020). Bu programların içeriği, katılımcılar tarafından Tarkovski sinemasını anlamalarını kolaylaştıran, sinema bilgisi repertuarını geliştiren sohbetler olarak nitelendirilmiştir. Taşçıyan ve Açar'ın program dizisi, dünya sinemasından örnekleri metinler arası göndermelerle değerlendiren, sanat yapıtını devri ve yönetmenin yaşam öyküsü ile ilişkilendiren yapımlar olarak tanımlanmıştır. Ayrıca dönemin sanat dünyasına hâkim piyasa ilişkileri ve ideolojik yaptırımlar çerçevesinde ortaya konulan değerlendirmeler, öğrenciler tarafından “yüksek kültür” ürünlerinin “yüksek kültür” temsilcileri tarafından çözümlendiği kesitler olarak yorumlanmıştır.

Yönetmenin *İvan'ın Çocukluğu (İvanovo detstvo)*, *Andrey Rublyov (Andrey Rublyov)*, *Ayna (Zerkalo)* ve *İz Sürücü (Stalker)* gibi yapıtlarını izleyen katılımcılar, Tarkovski sinemasıyla tanışma sürecinde, söz konusu TRT yapımını yol gösterici bulduklarını ve bu seriye daimî bir kılavuz olarak başvurmak istediklerini dile getirmişlerdir. İlgili program dizisinin atmosferini, edebî eser okumalarını takiben ortaya çıkan, muhtelif görüşlerin bilimsel referanslarla tartışıldığı sınıf ortamına benzetmişlerdir. Sinema sanatı ile bilhassa ilgilenen ve edebî eser ile sinema yapıtı arasında sıklıkla bağ kuran öğrencilerin, Film Önü / Film Arkası gibi çok boyutlu tartışmaların yürütüldüğü programları izlemeye daha fazla eğilim gösterdikleri tespit edilmiştir.

TRT Belgesel – Tarihin Ölümsüz Savaşçıları Serisi: Cengiz Han Belgeseli

TRT Belgesel yapımı Tarihin Ölümsüz Savaşçıları dizisinin üçüncü bölümü olan Cengiz Han'ı (TRT Belgesel, 2022) izleyen odak grup, tarih araştırmalarına ilgi duyan öğrencilerden oluşturulmuştur. Bu belgeselin izlenmesi ile 13. yüzyıldan itibaren Rusya tarihine yön veren Moğol-Tatar istilasının değerlendirilmesi planlanmıştır. Ayrıca, proje kapsamında Rusların fail ve mağdur konumunda oldukları tarihî olaylara çeşitli belgeseller yoluyla değinmek ve böylece TRT yapımlarında Rus imgesinin temsilini farklı boyutlarıyla incelemek hedeflenmiştir.

Katılımcılar, Rusların tarihsel hafızasını olumsuz çağrışımlarla donatan istila ve boyunduruk yıllarını meydana getiren koşulları yorumlamışlardır. Odak gruptaki öğrencilerin tamamının, Cengiz Han'ın askerî ve stratejik yetkinliği üzerine ve kendi istekleri doğrultusunda araştırma yaparak toplantıya hazırlıklı geldikleri öncelikle belirtilmelidir. Moğol ordusunun savaş taktik ve teknolojileri, Cengiz Han'ın devrinin ilerisine uzanan stratejik kabiliyetinin göstergeleri olarak değerlendirilmiştir. Zira belgeselde de vurgulandığı üzere, Cengiz Han, ordunun kalabalık görünmesi adına atların ayağına çalılar bağlayarak hücum esnasında tozu dumana katma, askerlerin eline birden fazla meşale vererek kalabalık bir ordu izlenimi oluşturma, böylece psikolojik savaş taktiklerinden üst düzeyde istifade ederek düşmanı önce zihinsel yenilgiye uğratma yoluna gitmiştir (TRT Belgesel, 2022).

Görüşmede, Cengiz Han'ın fetihçi mirasını devralan torunlarından Batu Han'ın Rusya seferiyle, kültürel miras bütünlüğüne zarar verildiğine, Rus tarihinde mücadele ve korkuyla şekillenen bir devir başladığına ilişkin tartışmalar yürütülmüştür. Cengiz Han'ın yönetim anlayışının temel prensiplerinin torunlarınca nasıl devralındığı ve bunun Rusya'ya etkileri değerlendirilmiştir. Bu doğrultuda katılımcı öğrenciler, Cengiz Han'ın savaş stratejileri üzerine bir belgesel izlemenin, Eski Rus edebiyatının tarihî nitelikli edebî yapıtlarından biri olan *Ryazan'ın Batu Han Tarafından Yakılıp Yıkılması Hikâyesi*'nin (*Povest o razorenii Ryazani Batiyem*)

izahında kendilerine yardımcı olduğunu ifade etmişlerdir. Ayrıca, kaynak metin üzerinde Moğol-Tatarları betimlerken on defadan fazla başvurulmuş *imansız (bezbojny)* gibi olumsuz ifadeler tespit edilerek bunların Rus halkının belleğinde ve dilinde yer edinmesinin tarihsel gerekçeleri tartışılmıştır (Anonim, 1985, s. 106). Rus vakanüvislerin sadece işgalcileri sorumlu tutmadıkları, boyunduruk yıllarından önce merkezî otoriteyi güçlendirememeleri sebebiyle, kendi rolleri üzerine de sorgulamaya giriştikleri tespit edilmiştir. Belgeselin izlenmesiyle, Rusların mağdur (Moğol-Tatar İstilasası) ve fail (Ahıska Sürgünü) konumunda olduğu stereotipik örnekler dengelenmeye çalışılmıştır.

TRT Avaz – Belgesel Kuşağı: Ahıska Sürgünü Belgeseli

TRT Avaz’a ait Ahıska Sürgünü belgeseli geniş kapsamlı tarihî bilgiler sunması, sürgün anılarını tanık mülakatları yoluyla canlı tutması ve hedef kitleye yakından temas edebilen anlatım diliyle öne çıkmıştır (TRT Avaz, 2021a). Bu yapımda, Sovyet idaresi altındaki Ahıska Türklerinin 1944 yılında yurdundan edilişi, tanıklıklara dayalı bir belgesel formatında sunulmuştur. Katılımcı öğrenciler, 1944 trajedisinin çocukları, bugünün ise tarihsel hafızası olan tanıkların anılarını değerlendirmişlerdir. Göç, sürgün ve asimilasyon süreçlerini görgü şahitlerinden dinlemenin, öğrenilen bilgileri daha kalıcı hâle getirdiğini ifade etmişlerdir.

Bu belgeselin incelenmesinde, Rusya’nın İmparatorluk döneminde başlattığı ve Sovyet döneminde sürdürdüğü yayımcı ve totaliter politikalara yönelik eleştiriler gündeme gelmiştir. Öğrenciler, izledikleri belgeseli Ahıska kökenli aile dostlarından ve komşularından dinledikleri anılarla kıyaslamışlardır. Belgeseli izledikten sonra, ilk kez yakın çevreden işittikleri sürgünü derinlemesine araştırma isteği duyduklarını ifade etmişlerdir. Dolayısıyla, Türk dünyası tarihine yönelik farkındalık uyandırmayı ve mevcut bilinci yükselterek Anadolu ile Orta Asya-Kafkas Türkleri arasında köprü kurmayı vazife edinen TRT Avaz’ın yayınlarını izlemeyi, bundan sonraki yaşamlarında da sürdüreceklerini belirtmişlerdir.

Belgeselin değerlendirilmesi sürecinde, öncelikle Rus araştırmacıların konuya ilişkin yayınları incelenmiş ve bizzat çağdaş Rus tarihçilerin söz konusu sürgün anılarını belgelerle doğruladıkları tespit edilmiştir. Sovyetler Birliği’nde etnik azınlıkların sınır dışı edilmesi üzerine çalışmalar yürüten tarih profesörü Nikolay Bugay, kamuoyunda yurdundan etme politikalarına meşruiyet kazandırmaya çalışmakla itham edilir. Buna karşılık Bugay, Ahıska sürgünü arşivlerini gün yüzüne çıkaran araştırmacılar arasında yer alır. Tarihçi, Mayıs 1968’de SSCB Yüksek Sovyet Başkanlığınca, Ahıska Türkleri ve diğer etnik azınlıkların Gürcistan dâhil olmak üzere SSCB topraklarında yaşama hakkına ilişkin bir kararname yayınlanmışsa da meselenin çözümüne yönelik uygulamaların hiçbir zaman hayata geçirilmediğine işaret eder (Bugay, 2015, s. 50). Tarihçiler Paneş ve Yermolov ise Ahıska sürgününün sebeplerini şöyle aktarırlar:

1944 sonbaharında, Ahıska Türkleri etnik grubu, Stalin’in uyguladığı halkları zorunlu tehcir politikasının bir sonucu olarak, Sovyet halkının düşmanı ilan edildi ve Gürcistan’daki kadim topraklarından sürüldü. Sürgün sırasında Sovyet Türkleri, Gürcistan Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti’nin beş komşu bölgesinde bulunan 212 köyde yaşamaktaydı. (Paneş & Yermolov, 1990, s.16)

Tanık mülakatlarına göre 1944 Kasım ayında Ahıska köylerine giren Sovyet askeri, kadınların evden bir lokma ekmek dahi almasına izin vermemiş, geri dönmeye çalışanlara fiziksel şiddet uygulamıştır: “Vallahi bak, fırında ekmek yana yana... O ekmeğin günahı tutsun onları. Ekmek yana yana kaldı fırında, *soldatlar* (askerler) koymadı”¹ (TRT Avaz, 2021a). Bu trajik

¹ Tanık Kesire Hasanova, sürgünde 10 yaşında.

baskın sahnesi, öğrencilere Sovyet Dönemi Rus Edebiyatı derslerinde incelenen belgesel nitelikteki yapıtlardan bazı pasajları anımsatmıştır. Bunlardan Ukrayna asıllı Sovyet dönemi yazarı Vasili Grossman'ın *Her Şey Geçip Gider... (Vsyo Teçyot...)* adlı eserinde de Rus askerlerinin, kıtlık yıllarında ilan edilen sıkı denetim sebebiyle, köylü kadınların elinden henüz pişirilmiş ekmeği bile alıp götürdükleri kaydedilmektedir (Grossman, 1970, ss. 122-123). Bu bağlamda öğrenciler, izledikleri belgeselin Sovyet tarihi ve edebiyatını bir bütün olarak kavrama ve tanıklıklar ile yapıt arasında bağ kurabilme konularında kendilerine yol gösterdiğini dile getirmişlerdir.

Belgeselde, Rusya İmparatorluğu'nun son yılları ile Sovyet döneminde ekonomik kalkınma hamlelerinden biri ve aynı zamanda bir güç ve gelişmişlik sembolü olarak hayata geçirilen demiryolları projelerinin karanlık yüzüne değinilmiştir. Aralarında Ahıska Türklerinin de bulunduğu vatandaşlar demiryolu işinde cebren çalıştırılmış, daha sonra iş gücünden istifade edilen bu insanlar kendi elleriyle döşedikleri demiryollarından, içinde ne tuvalet ne de su bulunan hayvan vagonlarıyla sürgün edilmiştir. Bu insan onuruna aykırı uygulamalar, tanık mülakatlarında şu sözlerle dile getirilmektedir:

Demiryolunu, demiryolunu bize yaptırıldılar... Bize yaptırıldılar. Benim emmilerimin ikisi orada rahmete gitti. Dağı taşı yol, yol yaptılar. (..) İkisi orada rahmete gitti. (..) Ne günler gördük. O demir yolundan da bizi getirdiler. (..) Öyle işler oldu.² Aksakallılarımıza demiryolu yaptırıldılar, oğul... Kalanları da askere aldılar. Kalanları da askere alıp götürdüler. Bizi o vagonlara bindirip götürdüler, sürgüne. Hayvan vagonlarıyla...³ (TRT Avaz, 2021a)

Katılımcılar, belgesel dizisi boyunca tema müziği olarak kullanılan bir ağıt üzerine araştırma yapmışlardır: “Ahıska gül idi gitti / bir ehl-i dil idi gitti / söyleyin Sultan Mahmud'a / İstanbul kilidi gitti” (TRT Avaz, 2021b; Semih İpek, 2017). Dizelerin kaynağına dair muhtelif görüşler bulunmakta, çalışmalar Posoflu Âşık Fakirî ve Ahıskalı Âşık Gülâlî isimlerine işaret etmektedir (Heziyeva, 2010, s. 215; Beyoğlu, 2019, s. 30). Söz konusu ağıt, ilk kez Sultan II. Mahmud döneminde, 1829'da imzalanan Edirne Anlaşması uyarınca Ahıska'nın Rusya'ya savaş tazminatı olarak verilmesinin ardından yakılmıştır. Zira Ahıska Türkleri, yurtlarını Osmanlı'nın istilasına karşı örülmüş bir duvar olarak kabul etmişlerdir. Ahıska'nın Türk toprağı olmaktan çıktığı tarihlerde yazılan bu dörtlük, 1944 hadisesiyle beraber Ahıska sürgünü ile bağdaştırılmaya başlamıştır (Beyoğlu, 2019, s. 11).

Yapıma yönelik öğrencilerden gelen tek eleştiri, kaynak kişilerin Ahıska ağzı kullanmaları ve ileri yaşta olmaları dolayısıyla, bazı ifadelerin dinleyiciler tarafından anlaşılamaması, buna karşılık programın alt yazı ile desteklenmemesidir. Eleştirinin yapıcı yönde çözümüne adına, öğrencilerle beraber Yurtdışı Türkler ve Avrupa Toplulukları Başkanlığınca basılan *1944 Ahıska Sürgünü: Son Tanıklar* (Beyoğlu, 2019) adlı belgesel kitap incelenmiş, eksik kalan ifadelerin teyidi bu eser üzerinden gerçekleştirilmiştir. Ayrıca ilk grupta olduğu gibi bu görüşmede yer alan öğrenciler de ülkenin kamu yayıncısına yapıcı geri bildirimde bulunabilecekleri adres ve platformları kullanmaları yönünde teşvik edilmiştir.

Örnek Etkinlik

Çalışmada, kamu yayıncılığında etkin faydalanma bağlamında TRT yapımlarının ders materyali olarak kullanılmasına ilişkin örnekler, katılımcı görüşlerinden elde edilen verilerin yorumlanmasıyla ortaya konulmuştur. Çalışmanın son bölümünde, bulguların eğitsel

² Tanık Musa Rahim Rıdvanoğlu, sürgünde 15 yaşında.

³ Tanık Bahşi Kibaroglu, sürgünde 10 yaşında.

uygulamalara nasıl entegre edilebileceğine dair somut öneriler ve örnek bir etkinliğin nasıl gerçekleştirileceğine yönelik adımlar açıklanacaktır. Örnek etkinlik, Ahıska Sürgünü belgeselinin incelendiği odak grup görüşmesi verilerinden hareketle hazırlanmıştır. Bu örnek, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Rus Dili ve Edebiyatı lisans programı ders planında, proje yürütücüsü tarafından 2024-2025 eğitim-öğretim yılında yürütülen dersler çerçevesinde tasarlanmıştır.

İlk adımda Ahıska Sürgünü belgeselinin içeriğini teşkil eden Rusya'nın Orta Asya-Kafkaslar siyaseti konusunun, Rus Siyasal Tarihi (7. yarıyıl) izlencesinde işleneceği hafta tespit edilir. Seçilen TRT yapımı doğrultusunda gerçekleştirilecek uygulamalar, eğitim-öğretim yılının ilk haftasında öğrencilere ilan edilir. Öğrenciler, belirlenen derse gelmeden önce yapımı izler. Öğrencilere, izleme aşamasında tarihî, kültürel, edebî ve dilsel etkileşim yönünden dikkatlerini çeken hususları not etmeleri tavsiye edilir. Yazılı metinlerin nasıl yorumlanacağına ilişkin metodolojinin yanı sıra görsel/işitsel materyallerin çözümlenmesine yönelik beceriler, daha önce Edebiyat Kuramları ve Eleştirisi (3. ve 4. yarıyıllar) derslerinde öğrencilere kazandırılmıştır. Belirlenen hafta işlenecek dersin ilk saatinde Rusya'nın Orta Asya-Kafkaslar politikasına dair genel bilgiler aktarılır. Bugay (2015) ile Paneş ve Yermolov'un (1990) makaleleri okunarak Sovyet döneminde etnik azınlıkların yurdundan edilmesine dair pasajlar tartışmaya açılır. Dersin ikinci saatinde, seçilen TRT yapımı sınıf ortamına getirilerek öğrencilere yansıtıcı ya da bilgisayar gibi cihazlar yoluyla sunulur, dikkat çeken kesitler birlikte izlenir. Etkinliğin sonraki basamağının esnek bir yapı sergilemesi ve öğrencilerin ders akışına aktif katkı sunmaları öngörülmektedir. Zira yukarıda Grossman nesri örneğiyle ifade ettiğimiz üzere katılımcı öğrenciler, Ahıska Sürgünü belgeseli ile Sovyet Dönemi Rus Edebiyatı (7. Yarıyıl) derslerinde çözümlenen eserler arasında tarihî, sosyo-politik ve psikolojik bağlantılar kurmuşlardır. Ayrıca Sözcük Bilimi (5. ve 6. yarıyıl) derslerinde işlenen "ödünçleme" konusunda edindikleri bilgilerden yola çıkarak Ahıska ağız söz varlığına Rusçadan geçen kelimeleri tespit etmişlerdir.

Söz konusu odak grup görüşmesi verileri ve etkinlik örneğinden hareketle TRT yapımlarının derslere entegre edilmesi neticesinde beklenen kazanımları şöyle sıralamak mümkündür: Öğrenci, beşerî bilimler alanında disiplinler arası araştırma ve inceleme yapma pratiği kazanır; Sovyet döneminde uygulanan asimilasyon ve yerinden etme stratejilerini tanıklardan dinleyerek siyasal tarih bilgisini pekiştirir; kamu yayıncılığında etkin faydalanma becerisi kazanır. Bu aşamaların uygulanmasıyla, Rus Siyasal Tarihi dersinde edinilen bilgiler zihinde kalıcı hâle getirilir ve öğrenciler, sonraki izlemeler için isteklendirilir.

Kamu yayıncılığı ile filoloji öğretimi arasındaki ilişkiyi disiplinler arası bir yaklaşımla ele alan bu çalışmanın, TRT yapımlarının ders materyali olarak kullanılması amacıyla yapılandırılmış daha geniş kapsamlı öğretim tasarımları, müfredata entegrasyon veya uygulama modelleri geliştirilmesi yolunda basamak teşkil edebileceğini umuyoruz.

Sonuç, Değerlendirme ve Öneriler

Bu araştırma, genç neslin bilgiye kolay erişme ve hoşça vakit geçirme aracı olarak benimsediği yeni medya araçlarının, filoloji öğrencilerinin kültürel dağarcığını kısıtlı ve yüzeysel yönlendirmelerle kuşattığı yönündeki gözlemlerden yola çıkılarak gerçekleştirilen üniversite destekli bir Bilimsel Araştırma Projesinin (BAP) ürünüdür. Projenin gerçekleştirilmesi amacıyla, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Rus Dili ve Edebiyatı lisans programında öğrenim gören öğrencilerin hane içinde aileleriyle ve ayrıca bireysel eğilimleri doğrultusunda TRT izleme alışkanlıklarına dair anket, gözlem, izleme/dinleme ve odak gruplarda tartışma etkinlikleri

gerçekleştirilmiştir. Bu bağlamda, yeni medya mecralarını hâkimiyeti altına alan popüler içerikleri nitelikli, özgün ve titizlikle hazırlanmış programlarla ikame etmenin mümkün ve faydalı olabileceği fikriyle yola çıkılmıştır. Araştırma boyunca, öğrencilerin TRT kültür-sanat programları izleme ve dinleme alışkanlıkları ile Rus kültürüne dair ilgi ve bilgi düzeyleri arasında bir ilişki olup olmadığı sorusuna yanıt aranmış ve ulaşılan bulguların büyük ölçüde hipotezi destekler nitelikte olduğu sonucuna erişilmiştir.

Proje kapsamında TRT yapımlarının, öğrencilere Rus imgesinin bileşenlerini gerçek yaşamla bağlantı kurarak çözümleyebilecekleri alternatif birer araç teşkil etme potansiyeli ortaya konulmuştur. Söz konusu yapımların seçimi ve derslere adaptasyonu aşamasında pedagojik bakımdan dikkatle tasarlanan bir yol izlenmiş, bulguların eğitsel uygulamalara nasıl entegre edilebileceğini gösteren örnek bir uygulamaya yer verilmiştir. Yöntem, materyal ve uygulama safhalarının yanı sıra örneklem sınırlılığına ve eleştirel görüşlere dikkat çekilmiş; böylelikle makalenin, ilerleyen dönemlerde geliştirilebilir ve çeşitli disiplinlerden araştırmacılarca başvurulabilir bir rehber olarak hazırlanmasına özen gösterilmiştir.

Anket ve odak grup görüşmelerinden elde edilen verilere göre, proje katılımcılarının aile ortamında TRT radyo yayınları, bilhassa üst kuşaktan aile bireyleri tarafından yaygın bir şekilde dinlenilmeye devam etmektedir. Katılımcı öğrencilerin TRT programlarını izleme alışkanlıkları ise daha farklı bir seyir izlemektedir. Gençlerin pek azı, geleneksel medyayı yeni medyaya yeğlemektedir. Yeni nesil, daha ziyade geleneksel medya yapımı olsa dahi sonradan dijital platformlara aktarılan içerikleri izlemeyi daha pratik bulmaktadır. Bu eğilimde gençlerin günlerinin büyük bir bölümünü akıllı cihazlarla geçirmelerinin yanı sıra zorunluluk faktörü de söz konusudur. Öğrencilerin derse katılım zorunlulukları ve yurtlar gibi paylaşımlı yaşam alanlarında geleneksel medyayı takip etmede yaşayabilecekleri güçlükler tercihlerinde etkili olmaktadır. Bu sebeplerle genç katılımcılar, proje sayesinde haberdar oldukları TRT Dinle platformunu ve TRT'nin YouTube platformuna yüklediği belgeselleri geleneksel medyaya kıyasla daha kolay dinleyip izleyebildiklerini bildirmişlerdir. Bilhassa TRT Dinle'yi, bilgilenme aracı olarak kullandıkları podcast kültürüne verimli bir alternatif olarak görmüşlerdir.

Proje bulguları arasında olumsuz veriler de mevcuttur. Bunları, gençlerin dijital platformlarda geçirdikleri süreden kaynaklanan olumsuzluklar ve genç kuşağın TRT'ye yönelik eleştirel yaklaşımları bağlamında, iki başlık hâlinde değerlendirmek mümkündür. İlk başlık altında, bazı katılımcıların günde 8,5 saati bulan ekran sürelerinin olumsuz etkilerinden söz etmek gerekir. Nitekim projeye katılan öğrencilerin %90'ı, sosyal medya kullanma alışkanlıklarının dikkat dağınıklığı ve yoğunlaşma sorunlarına yol açtığını bildirmiştir. Ayrıca derslerde yürütülen tartışmalar ve tutulan alan notları da bir filoloji bölümünde öğrenim gören ve yazılı, görsel ya da işitsel sanat yapıtlarını analiz edebilmek adına onları bütünüyle okuması/yorumlaması gereken öğrencilerin, hacimli/uzun eserleri incelerken dikkat dağınıklığı yaşadıklarını göstermektedir. Zira katılımcı öğrencilerin gündelik yaşamlarının önemli bir bölümünü işgal eden sosyal medya, büyük ölçüde gençlere hap bilgilerin aşılandığı içeriklerin güdümü altında kalmıştır. Ancak bu olumsuz tablonun iyileştirilebilir tarafı, öğrencilerin öz farkındalığa sahip olmaları, nitelikli yapımlardan bilgi edinme sürecinde daha fazla tatmin olduklarını ifade etmeleri ve yüksek kültür ürünlerini çözümlemekten memnuniyet duymalarıdır. Bu durum, geleneksel medya ile yeni medya arasında köprü kurarak bilhassa genç kuşağa ulaşabilen TRT platformlarının filoloji alanında etkin kullanımı açısından teşvik edici görünmektedir.

Gençlerin TRT yayıncılık politikalarına dair eleştiriler, araştırmanın ikinci grubundaki olumsuz verileri teşkil etmektedir. Katılımcılar, 2954 Sayılı Türkiye Radyo ve Televizyon Kanunu'nda atıf yapılan tarafsız yayıncılık esaslarının uygulanmasına yönelik tereddütlerini gündeme getirmişlerdir.⁴ Bu eleştirel tutum, ilgili kuruma yönelik faydalı bir dönüt olarak yorumlanabilir. Öncelikle gençler ve ailelerinin, TRT ile kurdukları bağ üzerine kafa yormaları ve fikir beyan etmeleri, hâlâ ülkenin tek kamu yayıncısından beklenti içinde olduklarına dair bir göstergedir. İkinci olarak izleyenlerin, kültürel zihin dünyalarını inşa eden TRT'den, bir kamu yayıncısı ve vergi ödedikleri bir kurum sıfatıyla talepte bulundukları görülmektedir. Bu da TRT ile hedef kitlesi arasındaki mevcut bağ, bir kamu yayıncısının sorumlulukları doğrultusunda güçlendirme ve yenileme isteğini göstermektedir.

Türkiye Radyo Televizyon Kurumu, kurulduğu günden bu yana üst kuşakların kültür ediniminde son derece işlevsel roller üstlenmiştir. Bu çalışma özelinde, Rus filolojisi alanında verilen ders içeriklerinin büyük bir bölümüne, TRT'nin kültür-sanat yapımlarını takip etmek suretiyle belirli bir temel hazırlanabileceğini, katılımcı gözlem sürecine dayanarak ifade etmek mümkündür. Söz konusu lisans programlarında tarihten edebiyata, tiyatrodan operaya, sinemadan mitolojiye dek pek çok alt disipline ilişkin bilgileri kolayca kavrayanlar, TRT yapımlarına çok şey borçludur. Üstelik TRT, ana dilinin doğru kullanımı, telaffuzu ve tonlaması konusunda da izleyicilerini işitsel yönden eğitmekte ve sosyal paylaşım platformlarının Türkçeyi giderek yozlaştırdığı günümüzde, bu bakımdan kültürel bir vazifeyi yerine getirmektedir.⁵ Ülkenin tek kamu yayıncısının, kamuoyunca talep edilen tarafsız rolünü genç kuşaklar adına da sürdürmesi, eğitimini gündelik alışkanlıklarından edindiği kültürel birikim üzerine inşa edebilen nesiller yetiştirilmesi yolunda hayati önem taşımaktadır.

Extended Abstract

The image of Russia and the stereotypes surrounding Russian cultural life in the minds of undergraduate students of Russian Language and Literature largely originate from canonical works commonly referred to as "Russian classics." However, documentaries on Turkish-Russian historical relations, as well as works by Russian composers adapted from Slavic oral and written traditions for the opera and ballet stage, and radio theatre productions, also have the potential to reflect various components of Russian culture. In this regard, the present study aims to evaluate the impact of productions by the Turkish Radio and Television Corporation (TRT) on students' understanding of Russian history, language, literature, culture, art, and social life within the scope of their coursework.

The study further seeks to determine undergraduate students' viewing habits and to analyze how these broadcasts contribute to the construction of their mental image of Russia, as well as their ability to utilize this image in academic contexts. Accordingly, the study aims to develop recommendations for the systematic integration of TRT productions on Russian culture into undergraduate curricula. It is anticipated that the findings will provide empirically grounded data on the role of public broadcasting in cultural transmission. In addition, students are expected to

⁴ 2954 Sayılı Türkiye Radyo ve Televizyon Kanunu'nun 5. maddesinin (k) bendi gereği "Haberlerin toplanması, seçilmesi ve yayınlanmasında tarafsızlık, doğruluk ve çabukluk ilkeleri ile çağdaş habercilik teknik ve metotlarına bağlı olmak" TRT yayın esasları arasında yer almaktadır (Türkiye Radyo ve Televizyon Kanunu, 1983).

⁵ 2954 Sayılı Türkiye Radyo ve Televizyon Kanunu'nun 5. maddesinin (g) bendi gereği "Kolayca anlaşılabilir, doğru, temiz ve güzel bir Türkçe kullanmak" TRT yayın esasları arasında yer almaktadır (Türkiye Radyo ve Televizyon Kanunu, 1983).

share their critical perspectives on the programs and gain experience contributing to the development of the national public broadcaster's cultural and artistic policies through feedback.

The central hypothesis of the study is that new media channels, widely used by young people for both easy access to information and entertainment, tend to shape the cultural repertoire of philology students superficially. Therefore, replacing such popular content with high-quality, original, and carefully produced programs may prove both possible and beneficial. In this context, the study addresses whether there is a relationship between students' habits of watching and listening to TRT culture and arts programs and their level of knowledge of Russian culture.

The study population consists of students enrolled in the undergraduate program in Russian Language and Literature at Nevşehir Hacı Bektaş Veli University, and the sample comprises 30 students from this program. In this qualitative study, individual interviews, focus group discussions, and observations are employed as part of data triangulation to enhance the validity and reliability of the findings. Data collection tools include a researcher-developed questionnaire, a semi-structured interview form, an observation form, and a researcher's diary notes. The collected data are analyzed using content analysis.

The research materials are selected from TRT programs that present literary adaptations and cultural productions related to Russia. These include a radio drama based on Anton Chekhov's *The Seagull* (TRT Radio 1); Alexander Borodin's opera *Prince Igor* (TRT Radio 3); a film analysis program on Andrei Tarkovsky's oeuvre (TRT 2); the documentary *Genghis Khan* (TRT Belgesel); and the documentary *The Exile of Meskhetian Turks* (TRT Avaz). By taking into account the historical narratives presented in these programs, an attempt is made to balance stereotypes in which Russians are portrayed either as perpetrators or as victims.

The cultural transmission tools discussed by the German thinker, philosopher, and sociologist Theodor Adorno in *The Culture Industry* undoubtedly refer to the dominant mass media of the mid-twentieth century (such as newspapers, radio, and television), which played a significant role in shaping popular culture. Nevertheless, his observations regarding the negative effects of media on the reasoning abilities and aesthetic appreciation of the masses remain relevant today. Although contemporary digital media claim to facilitate interactive information exchange rather than the one-directional flow of traditional media, the increasing pervasiveness of digital technologies in everyday life has contributed to forms of cultural degradation, particularly among younger generations. From this perspective, the study concludes that replacing the dominant popular content of new media with more qualified and carefully curated productions may be both feasible and beneficial.

The findings largely support the initial hypothesis by demonstrating a relationship between students' engagement with TRT programs and their level of interest and knowledge of Russian culture. Based on participant responses, the study presents examples of how TRT productions can be used as instructional materials within the framework of effective public broadcasting. The final section offers concrete suggestions for integrating the findings into educational practice and outlines steps for implementing a sample instructional activity. It is hoped that this interdisciplinary study, which explores the relationship between public broadcasting and philology education, will serve as a foundation for developing more comprehensive instructional designs, curriculum integration strategies, and implementation models that incorporate TRT productions as effective teaching materials.

Kaynakça

- Adorno, T. W. (2007). *Kültür endüstrisi kültür yönetimi*. M. Tüzel, N. Ülner & E. Gen (Çev.). İletişim.
- Anonim (1985). Povest o razorenii Ryazani Batıyem. D. S. Lihaçov (Çev.), N. V. Ponırko (Ed.), *Voinskiye povesti Drevney Rusi* içinde (ss. 106-115). Lenizdat.
- Anonim (2006). *Slovo o polku İgoreve*. A. Yu. Çernov (Çev.), Vita Nova.
- Beyoğlu, Ö. (2019). *1944 Ahıska sürgünü: Son tanıklar*. Yurtdışı Türkler ve Avrupa Toplulukları Başkanlığı.
- Bugay, N. F. (2015). Problemi vozvraşçeniya “planovih pereselentsev” v rayonu prejnego projivaniya do 1940-h gg. *Oriental Studies*, 4, 43-53.
- Çehov, A. P. (1986). *Polnoye sobraniye soçineniy i pisem v 30 t. T. 13*. Nauka.
- Grossman, V. S. (1970). *Vsyto teçyot... Posev*.
- Heziyeva, Ş. (2010). Kars aşıklık geleneği ve badeli aşık. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 44, 211-225. <https://izlik.org/JA75WR48US>
- Işık, E. & Semerci, Ç. (2019). Nitel araştırmalarda veri üçgenlemesi olarak odak grup görüşmesi, bireysel görüşme ve gözlem. *Turkish Journal of Educational Studies*, 6 (3), 53-66. <https://doi.org/10.33907/turkjes.607997>
- Koşar, A. F. & Kıran, Ö. (2025). Popüler kültür ve eğlence kültürünün dönüşümü. *Uluslararası Dil, Edebiyat ve Kültür Araştırmaları Dergisi (UDEKAD)*, 8 (3), 1450-1468. <https://doi.org/10.37999/udekad.1705618>
- Kroeber, A. L. & Kluckhohn, C. (1952). *Culture: A critical review of concepts and definitions*. Peabody Museum Press.
- Leonenkova, O. G. (2023). *50 muzikalnih şedevrov. Populyarnaya istoriya klassičeskoj muziki*. AST.
- Paneş, E. H. & Yermolov, L. B. (1990). Turki-meshetintsı (istoriko-etnografiçeskiy analiz problemi). *Etnografiçeskoye obozreniye*, 1, 16-24.
- Semih İpek. (2017, 16 Kasım). “Ahıska gül idi gitti...” [Video]. YouTube. https://www.youtube.com/watch?v=AULmqb__2Ek (Erişim Tarihi: 10.10.2024)
- TRT 2. (2019/2020). *Film Önü / Film Arkası*. <https://www.trt2.com.tr/sinema/film-onu-arkasi> (Erişim Tarihi: 10.10.2024)
- TRT Avaz. (2021, 1 Aralık). Ahıska Sürgünü (2. Bölüm) [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=K0xhxTvjkN4> (Erişim Tarihi: 10.10.2024)
- TRT Avaz. (2021, 27 Kasım). Ahıska Sürgünü (1. Bölüm) [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=xMZ5Ne1Jris> (Erişim Tarihi: 10.10.2024)
- TRT Belgesel. (2022, 3 Temmuz). *Tarihin Ölümsüz Savaşçıları, Cengiz Han* [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=UHYmS1x1Uvc> (Erişim Tarihi: 10.10.2024)
- TRT Dinle. (2024). *Radyo Tiyatrosu, Martı* [Podcast]. TRT Dinle. <https://www.trtdinle.com/show/marti> (Erişim Tarihi: 10.10.2024)

TRT Dinle. (ty) *Yeni Başlayanlar İçin Opera, Prens Igor* [Podcast]. TRT Dinle. <https://www.trtdinle.com/show/yeni-baslayanlar-icin-opera> (Erişim Tarihi: 10.10.2024)

TRT Haber. (2023, 1 Aralık). *Martı oyunu Arkası Yarın projesi kapsamında yorumlanacak.* [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=1irmWYPtPY4> (Erişim Tarihi: 10.10.2024)

TRT Haber. (2024, 6 Mayıs). *Çehov'un Martı oyunu TRT Radyo 1'de.* <https://www.trthaber.com/haber/kultur-sanat/cehovun-marti-oyunu-trt-radyo-1de-855074.html> (Erişim Tarihi: 10.10.2024)

Türkiye Radyo ve Televizyon Kanunu (1983, 11 Kasım). *2954 Sayılı Türkiye Radyo ve Televizyon Kanunu.* <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=2954&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> (Erişim Tarihi: 14.06.2025).

Etik Beyan/Ethical Statement: Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar ve Yayın Etik Kurulu'ndan (30.07.2025 tarihli ve 2025.11.335 karar sayılı) etik kurul izni alınmıştır. Çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur. / Ethical approval has been obtained from the Scientific Research and Publication Ethics Committee of Nevşehir Hacı Bektaş Veli University (dated July 30, 2025, Decision No. 2025.11.335). It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited.

Acknowledgment/Teşekkür: Bu makale, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri (BAP) Koordinatörlüğü'nce desteklenen "Türkiye Radyo Televizyon Kurumu (TRT) Yayınlarının Rus İmgesinin İnşasındaki Rolü ve Rus Dili ve Edebiyatı Öğretiminde Kullanılması (Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Örneği)" adlı Lisans Öğrencisi Katılımlı Araştırma Projesinden (Proje No: LÖKAP24S01) elde edilen verilerden üretilmiştir. Projeyi destekleyen Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimine ve projede katılımcı olarak yer alan Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Rus Dili ve Edebiyatı lisans programı öğrencilerine teşekkürlerimizi sunarız. / This article is produced from data obtained from the undergraduate student-participatory research project "The Role of Turkish Radio and Television Corporation (TRT) Broadcasts in the Construction of the Russian Image and Their Use in the Teaching of Russian Language and Literature (The Case of Nevşehir Hacı Bektaş Veli University)", supported by the Scientific Research Projects (BAP) Coordination Unit of Nevşehir Hacı Bektaş Veli University (Project No: LÖKAP24S01). We would like to express our gratitude to the Scientific Research Projects Coordination Unit at Nevşehir Hacı Bektaş Veli University for supporting the project, and to the undergraduate students of the Russian Language and Literature programme at Nevşehir Hacı Bektaş Veli University who participated in the project.

Çatışma Beyanı/Declaration of Conflict: Çalışmada kişi ya da kurumlar arası çıkar çatışmasının olmadığı beyan olunur. / It is declared that there is no conflict of interest between individuals or institutions in the study.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı/Contribution Rate Declaration of Researchers: Yazarların çalışmadaki katkı oranları: Sorumlu yazar %50; ikinci yazar %25 ve üçüncü yazar %25. / The contribution rates of the authors to the study: Corresponding author 50%, second author 25%, and the third author 25%.

Telif Hakkı&Lisans/Copyright&License: Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmaları CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır. / Authors publishing with the journal retain the copyright to their work licensed under the CC BY-NC 4.0